

چله «حاج قاسم»(۳)

چهل یادداشت تا چهل شهید سلیمانی
علی‌الله‌سلیمی

وظیفه سنگین ادبیات در مقابل اسطوره سردار

تاریخ و هویت هر ملتی بر پایه‌های متعددی استوار است که یکی از آن‌ها اسطوره‌ها و قهرمانان ملی است که در طول تاریخ و شرایط سیاسی و اجتماعی مختلف شکل می‌گیرد تا در عمق بخشیدن به هویت تاریخی آن ملت سهیم باشد. انسان امروز اسطوره‌ها را بخشی از تاریخ پیشینیان خود می‌داند که ریشه در باورهای کهن دارد و امکان ساخت چنین اسطوره‌هایی در عصر حاضر را دور از ذهن می‌شمارد، اما جایگزین مناسبی برای آن اسطوره‌های تاریخی در دنیای مدرن امروزی در ذهن و اندیشه خود دارد که همان قهرمانان ملی هستند که بنا بر شرایط و موقعیت‌های سیاسی و اجتماعی کشور خود و حتی جهان بروز و ظهور می‌کنند. این قهرمانان ملی در نگاه اول از جنس انسان‌های امروزی هستند و همین مسئله موجب می‌شود باورپذیری ابعاد قهرمانی آن‌ها بیشتر باشد. حالا فرقی نمی‌کند این قهرمانان ملی در عرصه‌های فرهنگی و اجتماعی مانند میدان‌های ورزشی یا جایگاه‌های هنری بروز و ظهور کنند یا بر عرصه‌های علم، اقتصاد و حتی سیاست و اجتماع و در نهایت میدان‌های رزم که هر کدام جایگاه و ویژگی‌های خاص خود را دارند و به نسبت نقش خود در تقویت جایگاه و هویت ملی، از ظرفیت قهرمان‌پروری توده‌های اجتماعی بهره‌مند می‌شوند. در این میان گاه و به ندرت قهرمانانی در جامعه بروز و ظهور می‌کنند که فراتر از یک قهرمان ملی و معمولی نقش آفرینی می‌کنند و علاوه بر تثبیت جایگاه قهرمانی خود، در شکل‌گیری هویت ملی هم مؤثر واقع می‌شوند و به نیکی جای خالی اسطوره‌ها در دنیای امروز را برای ملت خود پر می‌کنند.

سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، نمونه بارز این واقعیت انکارناپذیر است که می‌شود جای خالی اسطوره‌های کهن را با قهرمانان ملی امروزی پر کرد؛ به گونه‌ای که تقریباً تمام رویاها و آمال و آرزوهای یک ملت در شخصیت آن قهرمان تجلی یابد. به راستی شخصیت شهید سلیمانی چنین جایگاهی در بین نخبگان و توده‌های اجتماعی داشت و این دستاورد بزرگی برای یک ملت بزرگ مانند ملت ایران است که چنین فرزندانی را در دامن خود پروراند است. شکی نیست که این قهرمان ملی برای ثبت در تاریخ مکتوب و شفاهی یک ملت، مراحل را طی می‌کنند که عرصه ادبیات یکی از ظرفیت‌های غنی در این زمینه است. در این میان، ادبیات معاصر ایران وظیفه‌ای به مراتب سنگین‌تر در مقابل جایگاه و شخصیت شهیدسلیمانی در تاریخ معاصر این کشور بر دوش دارد، چراکه آن شهید بزرگوار در مقام عمل و در جبهه مقاومت تا پای جان ایستادگی کرد و همچنین ملت ایران در قدرتی از آرمان‌ها، شخصیت و جایگاه والای او سنگ تمام گذاشته‌اند و حالا وظیفه‌قلم‌های نویسندگان متعهد است که این حماسه‌ها را به درستی تا برای نسل‌های بعد به یادگار بماند. بی‌گمان نسل‌های مختلف آیندگان به الگوهای فکری و عملی مانند سردار شهید حاج قاسم سلیمانی نیاز دارند تا در عرصه‌های اندیشه و عمل از رفتار و کردار نیک او الگوپذیری و روح مقاومت در برهه‌ها و بزنگاه‌های تاریخی را در نهادهای خود تقویت کنند. این نکته از آن جهت اهمیت فراوان دارد که پی‌پذیرم انسان امروزی برای یافتن الگوهای خود دست به قهرمان‌سازی‌های تازه می‌زند و در این مسیر مقاومت‌باشیم که خیالی نیستند و محبوب و مقبول و خاص، مانند سردار شهید سلیمانی همه ظرفیت‌های یک قهرمان ملی و حتی فراتر از آن، کارکردهای اسطوره‌ای را یک جا دارد و این وظیفه نویسندگان را به مراتب سنگین‌تر می‌کند، چون باید به خلق آثار عمیق و ماندگار در این خصوص اندیشیده‌و از تولید و انتشار آثار سطحی به شدت پرهیز کنند.

چهره‌ها و خبرها

«محقق» برای نوجوانان شعر نیمایی می‌گوید

ادب و هنر: جواد محقق به زودی مجموعه شعر نیمایی برای نوجوانان منتشر می‌کند. وی گفته است: این مجموعه شامل بیش از ۳۰ شعر در قالب نیمایی برای نوجوانان است که در

موضوعات مختلفی مانند دفاع‌مقدس، اجتماعی، طبیعت و عاشقانه سروده شده است. گویا تعدادی از این اشعار بیشتر در برخی مطبوعات منتشر شده و برخی اشعار نیز کاملاً جدید است و جایی منتشر نشده است.

یک تریلر دیگر از «شهسواری» در بازار کتاب

مهر: علاقمندان به خواندن آثار محمدحسن شهسواری می‌توانند رمان تازه این نویسنده را بخوانند. این رمان «شهریور شعلهور» نام دارد و در قالب یکی از عناوین مجموعه «رمان ژانر» به بازارگی

توسط انتشارات هیلا منتشر و راهی بازار نشر شده است. چاپ مجموعه «رمان ژانر» از سال ۹۶ با دبیری شهسواری آغاز شد و «هراد دیوانه» نخستین عنوان این مجموعه نیز به قلم وی نوشته شده است. «شهریور شعلهور» رمانی است که در ژانر تریلر نوشته شده و ادامه‌ای بر کتاب «هراد دیوانه» است.

ادبیات جهان

قدیمی‌ترین کتاب‌فروشی در دنیاهنوز زنده است

ایبنا: در ایالت پنسیلوانیای آمریکا کتاب‌فروشی وجود دارد که به نوشته روزنامه گاردین یکی از قدیمی‌ترین و شاید قدیمی‌ترین کتاب‌فروشی در جهان باشد. این کتاب‌فروشی به نام «هاوروین» (Haworth) در سال ۱۷۴۵ تأسیس شده و از آن زمان تنها به فروختن کتاب پرداخته است. صاحب این کتاب‌فروشی در گفت‌وگو با خبرنگار گاردین در خصوص رموز موفقیتش صحبت کرده که شاید بتواند این گفته‌ها الگوی کتاب‌فروشان سراسر جهان باشد.
گیرارد گفته است: یکی از رموز موفقیت من در طول چهار قرن خلاقیت و همین نکته موجب شده با وجود فرازونشیب بازار کتاب در جهان هنوز هم بتوانم حیات داشته باشم. به اعتقاد او هر کتاب‌فروشی باید شخصیت خود را در کتاب‌فروشی حفظ کند و تنها با انتشارات خاصی کار کند که می‌توانند اعتماد مردم را جلب کنند یعنی آثاری که عرضه می‌کند از انتشارات خاصی انتخاب کند. البته این کتابفروش در کنار کتاب یکسری محصولات دیگر مثل کادوهای کریسمس هم عرضه می‌کند.

ا فرهنگ و هنر / خدیجه زمانیان این روزها

همراه با التهابات جامعه ادبیات ایران وارد فضای تازه‌ای شد. نگاه جدی و آسیب‌شناسانه به هنر و ادبیات مقاومت را می‌توان بخشی از این ورود نابهنگام عنوان کرد. مباحثی مانند توجه ادبیات به خلق اسطوره‌های حقیقی براساس سیره و زندگی بزرگانی چون شهید سردارسلیمانی بیش از گذشته مطرح شد تا جایی که عده‌ای با بررسی ادبیات مقاومت در سال‌های گذشته بر کم‌توجهی ادبیات به اسطوره‌های حقیقی تأکید کردند و نبود آثار پژوهشی و مکتوب شایسته شخصیت ایشان را علت این ادعا عنوان می‌کنند. اما خلق اسطوره‌های حقیقی توسط نویسندگان و شاعران چه ضرورتی برای مردم آن جامعه دارد و چرا باید هنرمندان به این مسئله توجه کنند؟ برای پاسخ چرایی این پرسش به خصوص در حیطه ادبیات مقاومت که این روزها بیشتر از ژانرهای دیگر ادبی محل توجه است، با نویسنده‌ای صحبت کردیم که سال‌هاست به ادبیات مقاومت فکر می‌کند و در این عرصه هم آثاری را منتشر کرده است. مهدی کفاش متولد ۱۳۵۷ و در قم ساکن است. او نویسنده و مدرس داستان‌نویسی است.

آثار او برگزیده جایز متعدد و معتبر ادبی شده که مهم‌ترین آن نامزدی رمان «وقت معلوم» در دهمین جایزه ادبی جلال آل‌احمد بود. مهدی کفاش در «قرار مهنا» با تحقیقات میدانی که انجام داده به ماجرای داغش و تکفیری‌ها پرداخته است.

♦ در روزهای گذشته تا امروز درباره اسطوره‌سازی و قهرمان‌پروری در ادبیات صحبت‌های زیادی می‌شود . چه نیازی است نویسنده برای جامعه‌اش اسطوره خلق کند؟

واژه اسطوره ریشه ایرانی ندارد. واژه اسطوره مُعَرَّب واژه یونانی هیستوریا (hístōria) است. در فارسی معادل (افسانه) است. زمانی که از اسطوره صحبت می‌کنیم ذهن ما به سمت اسطوره‌های یونانی و رومی می‌رود. البته فردوسی بزرگ هم در شاهنامه‌اش اسطوره‌سازی کرده است. موجودات مافوق طبیعی، شخصیت‌های اسطوره را می‌سازند و خیال نقش مهمی در خلق و پرورش آن‌ها دارد. البته همیشه هاله‌ای از الهه‌گونگی قهرمانان اسطوره را فرا می‌گیرد. اگر به خداپاکن یونان نگاه کنیم، شخصیت‌ها و قهرمانان اسطوره را می‌بینیم که حتی عده‌ای از روان‌شناسان مثل یونگ براساس آن کهن‌الگو، انسان را تحلیل می‌کنند.

اما من ترجیح می‌دهم به دو دلیل جای استفاده از واژه اسطوره از واژه «اسوه» و یا «الگو» استفاده کنم.

اول اینکه قرار است به قهرمانانی نگاه اسطوره‌ای داشته باشیم که خیالی نیستند و جنبه افسانه‌ای ندارند.

دوم اینکه وقایع اسطوره مربوط به دوران اولیه بشری است نه زمانه ما؛ به این دلیل از این پس می‌توانیم از تعریف گسترش یافته اسطوره استفاده کنیم که مرادم «اسوه» است و معادل فارسی آن «نمونه» و «الگو» است.

ضرورت توجه ادبیات داستانی به ارائه الگوهای حقیقی در گفت‌وگو با مهدی کفاش

جامعه برای باور پیروزی به قهرمان نیاز دارد

♦ این ادبیات باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد و آیا ادبیات مقاومت در ایران به آن ویژگی‌ها دست یافته است؟

همان‌طور که گفتیم ادبیات و هر نوع وابسته آن باید بتواند برای مردمش «رؤیا» بسازد. اگر ادبیات هر کشور نتواند برای جامعه‌اش بیشتر به هر قیمتی و ذلت یعنی بهره‌مندی از امکانات کمتر، حالا اگر کشوری در حال دفاع و یا مقاومت باشد و دیگران برای مردمش رؤیایی بسازند که متعلق به آن مردم نیست، مردمان این سرزمین دچار تضاد درونی و مشکل می‌شوند. ادبیات مقاومت اگر می‌خواهد کارکرد داشته باشد باید بتواند التهابات جامعه و فضای مشکل‌آفرین را هم نشان دهد.

گرانی، ازاز، خارج از دسترس شدن وسایل ارتباطی، از بین‌رفتن راه‌ها، سهمیه‌بندی ارزاق عمومی، بنزین و سوخت. این ادبیات باید به مردم بگوید در این شرایط سخت از چه الگویی تبعیت کند، الگویی که باردارانه و با محبت بر مبنای مدینه پیامبر است یا الگویی مخدوش غربی به مانند آنچه در فیلم‌ها و داستان‌های غرب می‌بینیم که هرکس در پی نجات خود و در نهایت خانواده‌اش است حتی به قیمت از دست رفتن همسایه.

دیدن با سندن چشم‌انداز حل می‌شود آن چیزی که مهم است انس کردن و زندگی کردن است. ادبیات داستانی می‌تواند ما را وارد دنیایی کند که در آن با کمترین هزینه زندگی کنیم. هم سخی‌ها و مصایب و هم زیبایی‌ها را ببینیم.

ادبیات مقاومت باید در دو رویه زشتی جنگ و زیبایی مقاومت را نشان دهد و دلسوزانه

ادبیات و هر نوع وابسته آن باید بتواند برای مردمش «رؤیا» بسازد. اگر ادبیات هر کشور نتواند برای جامعه‌اش ویژگی‌ها داشته باشد، کار را می‌کنند

آن هم نه لزوماً در منطقه‌ای که جنگ اتفاق افتاده است. اگر جنگی هم اتفاق نیفتاده باشد، باز هم می‌تواند ادبیات مقاومت شکل بگیرد. مثلاً نوشتن داستان از جامعه‌ای که به خاطر فشارهای غیرنظامی نیروی متخاصم بر ملت مورد هجوم، کمبود امکانات، مشکلات، مسائل و حتی مصائبی را تحمل می‌کند اما مقاومت را پیشه خودش کرده است.

مشکلاتی که مردم بتوانند با استفاده از همدلی، مدارا و فداکاری بر سر آرمان‌ها و اهداف مشترک که من عنوان «رویا» را برای این‌ها انتخاب کردم، از شیطنت‌های دشمن متخاصم عبور کنند. اما همین ادبیات داستانی مقاومت از نسوی دیگر می‌تواند نشان‌دهنده توطئه‌ها و ناردمی‌هایی باشد که عده‌ای فرصت‌طلب در شرایط مورد هجوم واقع شدن برای مردم ایجاد می‌کنند. ببینید در زمانه ما جنگ می‌تواند نظامی نباشد و صرفاً اقتصادی و فرهنگی باشد.

وقتی جنگ است از همه ابزار استفاده می‌شود، محدودیت‌هایی ایجاد می‌شود تا ناردمی‌هایی میان جامعه با سوءاستفاده از امکانات محدود به دلیل وفادار نبودن به آرمان‌ها شکل گیرد، همه این‌ها می‌تواند در ادبیات مقاومت منعکس شود.

هنرهای تجسمی

در هشتمین دوسالانه مجسمه‌سازی تهران

حضور ۱۵۲ اثر قطعی شد

مهر: هشتمین دوسالانه مجسمه‌سازی تهران ۱۶ اسفند ماه در باغ کتاب تهران آغاز به کار می‌کند و تا اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۹ در محوطه باغ کتاب و اراضی عباس‌آباد برقرار خواهد بود. محمودبخشی، دبیر هشتمین دوسالانه مجسمه‌سازی تهران درباره آثاری که به این دوسالانه راه یافتند، گفته است: حضور ۵۲ اثر که از طریق فراخوان ارسال شدند، در دوسالانه قطعی شده و همچنین ۱۰۰ اثر به صورت مدعو و پروژه کیورتوریاال قطعی شده که البته تعداد این آثار در حال افزایش است. بخشی با اشاره به برپایی کارگاهی برای ساخت آثار دوسالانه، تصریح کرده است: ۱۵ بهمن ماه کارگاهی در محل‌های تعیین شده در محوطه بیرونی اراضی عباس‌آباد برگزار می‌شود تا هنرمندانی که قرار است آثارشان را در محل بسازند یا قطعاتی از آن را بسازند، کارشان را آغاز کنند و ما نیز امکاناتی را در اختیار آن‌ها قرار خواهیم داد. گفتنی است، دبیرخانه دوسالانه را اواخر آبان ماه چهار کارگاه آموزشی را با همراهی پژوهشگران، هنرمندان، کیورتورها، مدیران گالری‌ها، گروه‌های ویراستاری و با حضور ۴۰ شرکت‌کننده برگزار کرده است تا گروه‌های مستندنگاری با شرکت در این کارگاه‌ها برای تهیه گزارش تصویری و نوشتاری، آموزش ببینند و به تنظیم دستورعملی برای همکاری هنرمند و گروه مستندنگاری برسند.

سکوت جایز نیست

بیابانکی درباره سکوت بعضی از شاعران پیرامون شهادت سردار گفت: به اعتقاد من این سکوت کردن اکنون جایز نیست. هر انسانی باید با یک عکس یا یک متن اعلام موضع بکند. من سکوت کردن را به ویژه درباره کسانی که جمهوری اسلامی سال‌ها از آن‌ها دفاع کرده است، چه در حوزه کتاب و چه در حوزه‌های مدیریت و رسانه و مطبوعات جایز نمی‌دانم.

این شاعر علت سکوت بعضی از شاعران و هنرمندان را ترس عنوان کرد و افزود: شاید هنرمندان می‌ترسند موضعی نشان دهند که ویزا گرفتن آن‌ها را در آینده با مشکل مواجه کند.

این افراد واقعاً آدم‌های ریاکاری هستند، نباید خیلی به این‌ها میدان داد که جمهوری اسلامی در این سال‌ها به رسم احترام بسیار به آن‌ها میدان داده است. ولی شهادت حاج قاسم آزمون خوبی بود تا شاعران واقعی که دلسوز ملت و کشور هستند، خط خودشان را از این آدم‌ها جدا کنند.